

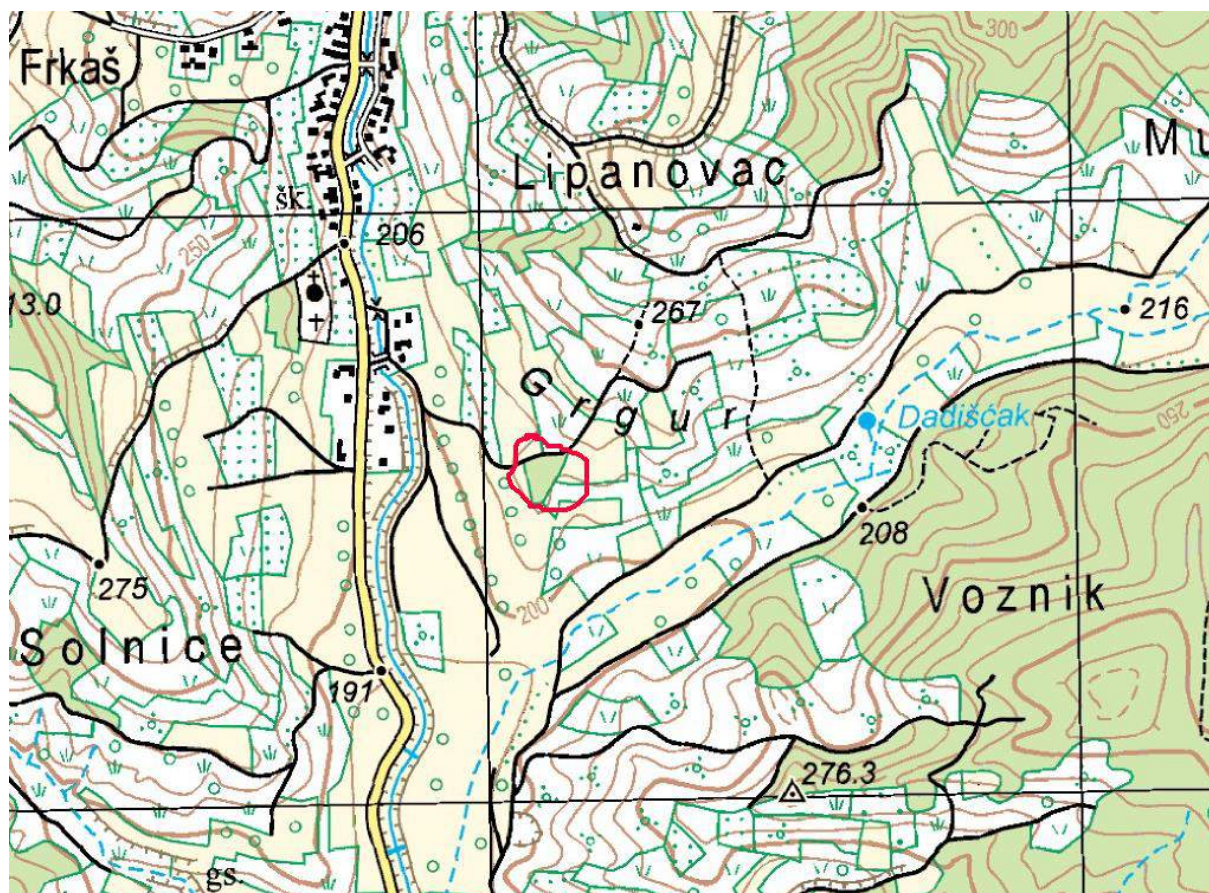
ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA LOKALITETU LIPANOVAC - PUSTOŠINE (GRGUREVO) U DREŽNIKU (OPĆINA REŠETARI)

Crkva svetog Grgura

U organizaciji Gradskog muzeja Nova Gradiška u ožujku 2019. godine provedena su probna arheološka istraživanja srednjovjekovnog arheološkog lokaliteta Lipanovac-Pustošina (Grgurevo).

Voditeljica probnih arheoloških istraživanja na lokalitetu Grgurevo bila je arheologinja dr.sc. Marija Mihaljević iz Gradskog muzeja Nove Gradiške. Probna arheološka istraživanja provedena su uz konzervatorski nadzor Konzervatorskog odjela Slavonski Brod. Konzervatorsku analizu tlocrta izradio je viši stručni savjetnik- konzervator Ratko Ivanušec, dipl. povjesničar umjetnosti iz Konzervatorskog odjela Slavonski Brod. Arheološka istraživanja provedena su sredstvima općine Rešetari i potpomognuta od strane građevinskog obrta za povijesnu arhitekturu Voluta, vlasnika Tomislava Dautovića iz Gunjavaca.

Srednjovjekovni lokalitet Lipanovac-Pustošina nalazi se jugoistočno od naselja Drežnik u općini Rešetari u Brodsko-posavskoj županiji. Lokalitet je smješten na povišenom platou na 267 m nadmorske visine i prostire se na k.č.br. 966 i 967 k.o. Drežnik. Lokalitet Lipanovac-Pustošina (Grgurevo) okružuju sa zapadne strane potok Adamovka, a s jugoistočne strane, potok Daždevik (Dadišćak).

Položaj nalazišta Grgur (Lipanovac-Pustošina), selo Drežnik (izvor:www.arkod.hr)

Položaj nalazišta Grgur (Lipanovac-Pustošina), selo Drežnik (izvor:www.arkod.hr)

U razdoblju kasnogsrednjeg vijeka lokalitet Lipanovac – Pustošina (Grgurevo) u 13. stoljeću nalazilo se u posjedu plemićkog roda Boršića, a u 14. stoljeću plemića Drežničkih, čiji su se posjedi smjestili u jugozapadnom dijelu srednjovjekovne Požeške županije. Prostor današnjeg sela Drežnik u povijesnim izvorima prvi put se navodi 1261. godine kod razmjene posjeda pri Zbornom Požeškom kaptolu. Tijekom vremena u izvorima je spomenut kao Dresnek 1350., 1371. godine., Dresnukmelleky 1395. Drowsnyk 1455., Dresnek 1464. godine.

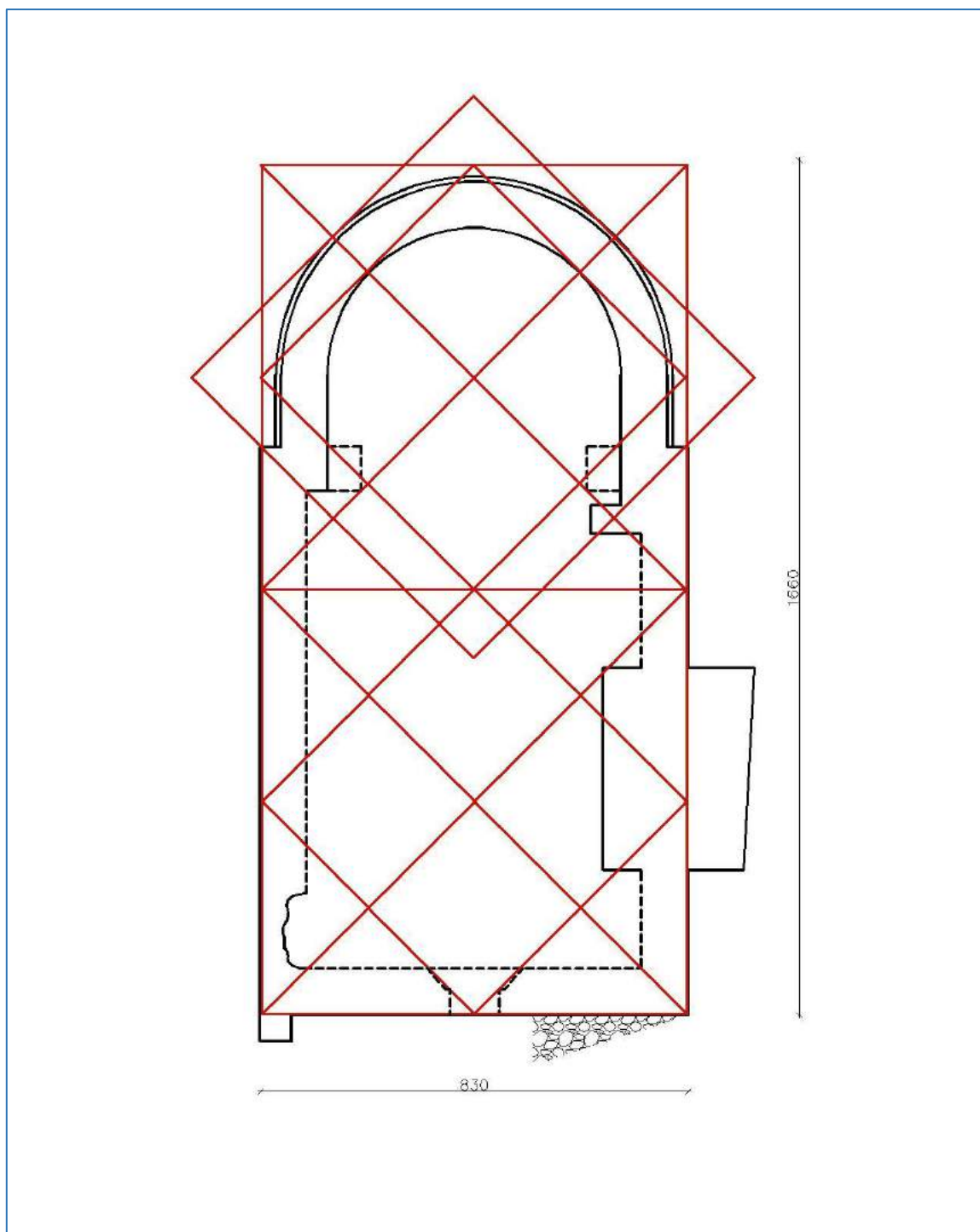
Povijesni izvori ne navode crkvu svetog Grgura u popisima župa Požeškog arhiđakonata sastavljenim radi ubiranja papinske desetine 1332., 1334. i 1335. godine u blizini današnjeg sela Drežnik, ali navode veliku vjerojatnost postojanje župnog sjedišta. Crkva svetog Grgura navodi se 1332. godine, ali u mjestu zvanom Buda, koji su pri ubiranju poreza dali dva groša, ali ne zna se gdje bi to selo bilo. Godine 1536. selo sličnog naziva Butya spominje se u blizini Drežnika.

Godine 1730. spominju se ruševine crkve svetog Grgura kod kojih je podignuta drvena kapela. U franjevačkim popisima slavonskih i srijemskih župa oko 1733. godine, selo Drežnik se navodi kao treća filijala cerničke župe posvećene svetom Jurju, dok se u svim izvještajima kanonskih vizitatora 1730. godine spominju ruševine crkve svetog Grgura. Kanonski vizitator Paxy 1758. godine navodi kako se na groblju oko ruševne kapele vrši služba na svetog Grgura i na svetog Filipa i Jakova, i da ako se kapela svetog Grgura ne uredi do sljedeće vizitacije stavlja se pod interdikt (zabrana vršenja službe).

U sklopu arheoloških istraživanja pronađeni su zidovi poveće jednobrodne romaničke crkve zaključene polukružnom apsidom. Crkva je bila pravilno orijentirana zapad-istok. Crkva je bila dugačka 16,60 m (tj. brod+ svetište crkve) u odnosu na brod crkve koji je bio širok 8,30 m. Na istočnoj strani crkva je imala poveću polukružnu apsidu duljine od 5,10 m. Konzervatorskom analizom tlocrta utvrđeno je da je prilikom izgradnje crkve korištena tzv. geometrijska shema kvadrangulacije. Tlocrt romaničke crkve bio je određen s dva kvadrata stranica veličine 8,30 m. Prilikom projektiranja crkve korišten romanički omjer M1:2 (odnos širine broda crkve prema ukupnoj duljini crkve). Zidovi romaničke crkve bili su zidani priklesanim kamenom (sjeverni zid broda crkve) i recikliranim rimskim opekama (dio zapadnog zida i južni zid broda crkve, zid polukružne apside). Rimske opeke često su se koristile u razdoblju romanike kao sekundarni građevinski materijal za zidanje romaničkih sakralnih objekata. Zidovi crkve različite su debljine, zid broda crkve imao je debljinu od 110 cm, dok je debljina zida polukružnog svetišta iznosila 96 cm. Valorizacija tipoloških i stilskih obilježja tlocrta, veličine crkve, strukturnih odrednica dosadašnjih arheoloških istraživanja, ukazuje da je srednjovjekovna romanička crkva, vjerojatno sagrađena u drugoj polovici ili krajem 13. stoljeća. Također arheološka istraživanja otkrila su da je arhitektonski korpus romaničke crkve, gotovo u cijelosti bio razoren u razdoblju vladavine Osmanlija. Romanički zidovi očuvali su se u visini od temeljne stope do cca visine 1 m. Početkom 18. stoljeća građevnim ostaci zidova romaničke crkve izravnavaju se novom koherentnom zidanom strukturom od kamena, cjelovitih i lomljenih opeka, koje je povezivalo slabo vezivo. Na takvim zidovima podignuta je drvena grobljanska kapela sv. Grgura koja je bila okružena grobljem. Među pokretnim arheološkim nalazima su nalazi arhitektonske plastike (dovratnik), te nalazi kasnosrednjovjekovne keramike i dr.

Zračni snimak građevnih ostataka crkve sv. Grgura (foto: Andrej Smolić) (Fototeka Arheološkog odjela GMNG-a, 2019.)

- kvadrangulacija tlocrta romaničke crkve arheološkog lokaliteta Lipanovac-Pustošina (Grgurevo)
- crtež i analiza: konzervator R. Ivanušec, dipl.pov.umjetnosti (Arhiv KOSB)

Radni snimak (Fototeka Arheološkog odjela GMNG-a, 2019.)

Radni snimak (Fototeka Arheološkog odjela GMNG-a, 2019.)

Zračni snimak građevnih ostataka crkve sv. Grgura foto: Andrej Smolić (Fototeka Arheološkog odjela GMNG-a, 2019.)

Zračni snimak građevnih ostataka crkve sv. Grgura foto: Andrej Smolić (Fototeka Arheološkog odjela GMNG-a, 2019.)